

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240,
+380 (50) 462-00-90
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106
web: <https://bank.gov.ua>

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: +380 (44) 298-65-55,
+380 (50) 462-00-90
e-mail: nbu@bank.gov.ua
web: <https://bank.gov.ua>

На № 51/III-5 від 30.05.2024

Ліга страхових організацій України
liga@uainsur.com

Асоціація “Страховий бізнес”
office@insurancebiz.org

Про розгляд листа

Національний банк України (далі – Національний банк) розглянув спільного листа Ліги страхових організацій України та Асоціації “Страховий бізнес” від 30 травня 2024 року № 51/III-5 (далі – Лист) щодо надання роз’яснень з питань практичного виконання положень законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі – ПВК/ФТ) та санкційного законодавства України та повідомляє таке.

Щодо першого питання Листа.

У додатку 2 до Положення про порядок організації та здійснення нагляду у сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, нагляду у сфері реалізації спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), затвердженого постановою Правління Національного банку України від 30 червня 2020 року № 90 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 04 квітня 2024 року № 37) (далі – Положення № 90), містяться типові форми відповідей, які подаються установою¹ під час проведення виїзної перевірки, а саме:

¹ Установи – страховики (перестраховики), страхові (перестрахові) брокери, кредитні спілки, ломбарди, інші фінансові установи, реєстрацію чи ліцензування яких здійснює Національний банк; оператори поштового зв’язку, які надають фінансові платіжні послуги та/або послуги поштового переказу, та/або послуги із здійснення валютних операцій; оператори платіжних систем; філії або представництва іноземних суб’єктів господарської діяльності, які надають фінансові послуги на території України; інші юридичні особи, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але надають окремі фінансові послуги, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк (пункт 1 розділу I Положення № 90).

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

25-0005/49406

від 27.06.2024 19:47

форма 1. Інформація (у формі таблиці в паперовій та електронній формі у форматі *xlsx*) про всі фінансові операції, що здійснювалися за допомогою установи, за період перевірки (далі – Форма 1);

форма 2. Інформація (у формі таблиці в електронній формі у форматі *xlsx*) про всі платіжні операції, що здійснювались за допомогою установи, за період перевірки (далі – Форма 2);

форма 3. Інформація (у формі таблиці в електронній формі у форматі *xlsx*) про всі платіжні операції, здійснені установою на користь клієнтів, з якими встановлені ділові відносини, за період перевірки в розрізі послуг, за які здійснювалися платіжні операції (далі – Форма 3);

форма 4. Перелік клієнтів установи зі встановленими / переоціненими рівнями ризику ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) з такими клієнтами та факти встановлення установою належності клієнтів до категорії PEP² (далі – Форма 4);

форма 5. Інформація (у формі таблиці) про платника (ініціатора платіжної операції) / отримувача за платіжною операцією (далі – Форма 5).

Додатково звертаємо увагу, що відповідно до пункту 78 розділу IV Положення № 90 Національний банк з метою проведення безвиїзного нагляду має право запитувати в установи інформацію (в електронній або паперовій формі у визначених форматі, структурі та носіях надання такої інформації), документи (їх копії та/або витяги з них) та письмові пояснення, ураховуючи письмові пояснення щодо проведених фінансових операцій і з окремих питань діяльності установи шляхом надання відповідного запиту.

Згідно з пунктом 79 розділу IV Положення № 90 установа зобов'язана на запит Національного банку своєчасно та в повному обсязі надати у визначених порядку, форматі, структурі, формі збережену на визначених носіях надання такої інформації достовірну інформацію, матеріали, дані відеоархіву, документи (їх копії та/або витяги з них) (незалежно від того, є / немає грифа обмеження доступу), в яких можна прочитати всі написані в них відомості, а також пояснення, які можуть бути надані в письмовій формі.

Національний банк зазначає, що з огляду на назви Форм 1–5 та заголовки їхніх колонок, Форми 1 та 4 стосуються всіх установ, а Форми 2, 3 та 5 – виключно установ, які надають фінансові платіжні послуги відповідно до пункту 8 частини першої статті 4 Закону України “Про фінансові послуги та фінансові компанії”.

Відповідно до пункту 4 постанови Правління Національного банку України від 04 квітня 2024 року № 37 “Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з питань нагляду” (далі – Постанова № 37) установи зобов'язані забезпечити налаштування та

² PEP – особи, які (кінцеві бенефіціарні власники яких) є політично значущими особами, членами їх сімей та особами, пов'язаними з політично значущими особами.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

25-0005/49406

від 27.06.2024 19:47

автоматизацію формування типових форм відповідей, наведених у додатку 2 до Положення № 90, не пізніше трьох календарних місяців починаючи з місяця, наступного за місяцем, в якому набрала чинності Постанова № 37, тобто до 31 липня 2024 року.

Щодо питання 2.1 Листа.

Відповідно до вимог, наведених у пункті 4 частини другої статті 8 Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” (далі – Закон про ПВК/ФТ), суб’єкт первинного фінансового моніторингу (далі – СПФМ) зобов’язаний здійснювати належну перевірку нових клієнтів, а також існуючих клієнтів.

Частиною четвертою статті 11 Закону про ПВК/ФТ визначено, що належна перевірка здійснюється, зокрема у разі:

встановлення ділових відносин (крім ділових відносин, встановлених на підставі договорів страхування, що не містять накопичувальної складової та загальна страхова премія за якими не перевищує 40 тисяч гривень або її сума еквівалентна зазначеній сумі, у тому числі в іноземній валюті);

наявності підозри;

виникнення сумнівів у достовірності чи повноті раніше отриманих ідентифікаційних даних клієнта.

Відповідно до частини п’ятнадцятої статті 11 Закону про ПВК/ФТ повторна ідентифікація та верифікація клієнта (його представника) не є обов’язковими, якщо ця особа раніше була ідентифікована та верифікована згідно з вимогами закону, за умови відсутності у СПФМ підозр та/або підстав вважати, що наявні документи, дані та/або інформація про клієнта (представника клієнта) є нечинними (недійсними) та/або неактуальними.

Отже, необхідно зауважити, що в разі закінчення дії договору страхування, укладеного між страховою компанією та клієнтом, ділові відносини між ними припиняються (у разі існування тільки цього договору) і ця особа вже не вважається клієнтом установи в контексті визначення, наведеного в Законі про ПВК/ФТ.

Водночас у разі наступного встановлення ділових відносин – укладення нового договору з цією особою, на думку Національного банку, страховій компанії не потрібно здійснювати повторно її ідентифікацію і верифікацію за умови відсутності в установи підозр та/або підстав вважати, що наявні документи, дані та/або інформація про клієнта (представника клієнта) є нечинними (недійсними) та/або неактуальними на момент встановлення таких відносин та за умови, що ця особа раніше була ідентифікована та верифікована згідно з вимогами закону.

Ураховуючи наведені норми Закону про ПВК/ФТ вважаємо, що за умови відсутності підозр та якщо особа раніше була ідентифікована та верифікована

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

25-0005/49406

від 27.06.2024 19:47

згідно з вимогами закону страхова компанія має право не проводити належної перевірки клієнта – фізичної особи в разі встановлення ділових відносин на підставі договорів страхування, що не містять накопичувальної складової та загальна страхова премія за якими не перевищує 40 тисяч гривень або її сума еквівалентна зазначеній сумі, у тому числі в іноземній валюті.

Водночас наголошуємо, що в разі наявності підозр, зокрема у використанні послуг установи для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом / фінансування тероризму або фінансування розповсюдження зброї масового знищення, страхова компанія як СПФМ зобов'язана здійснити заходи належної перевірки клієнта (представника клієнта), з яким укладає договір страхування (незалежно від суми договору).

Також варто зазначити, що відповідно до частини п'ятої статті 7 Закону про ПВК/ФТ установа як СПФМ зобов'язана встановити високий ризик ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) стосовно визначених у цій частині статті 7 Закону про ПВК/ФТ категорій клієнтів, а також клієнтів, зазначених у пункті 56 розділу IV Положення про здійснення установами фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 28 липня 2020 року № 107 (зі змінами) (далі – Положення № 107).

У разі встановлення клієнту високого ризику страхова компанія як СПФМ зобов'язана здійснити посилені заходи належної перевірки клієнта в порядку, наведеному в додатку 6 до Положення № 107.

Звертаємо увагу, що відповідно до підпункту 2 пункту 23 розділу III Положення № 107 порядок дій, який забезпечує здійснення всіх заходів з належної перевірки клієнта, має бути визначений установою у внутрішніх документах з питань ПВК/ФТ.

Згідно з пунктом 23 додатка 1 до Положення № 107 установа документує проведення належної перевірки клієнта та прийняті установою рішення в спосіб, що дасть змогу продемонструвати їх належне здійснення та обґрунтованість, та зберігає відповідні документи та/або інформацію у справі клієнта протягом строків, визначених Законом про ПВК/ФТ.

Щодо питання 2.2 Листа.

Заходи, які СПФМ зобов'язаний вживати стосовно клієнтів, які (кінцеві бенефіціарні власники яких) є РЕР, додатково до належної перевірки клієнта визначені в частині чотирнадцятій статті 11 Закону про ПВК/ФТ.

Крім того, слід зазначити, що вимоги частини п'ятнадцятої статті 11 Закону про ПВК/ФТ, про які зазначалося вище у відповіді на питання 2.1 Листа, застосовуються виключно стосовно повторної ідентифікації та верифікації та не охоплюють інші заходи належної перевірки клієнта, а також додаткові заходи щодо РЕР.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

25-0005/49406

від 27.06.2024 19:47

Ураховуючи зазначене, вважаємо, що установа повинна вживати додаткових заходів стосовно РЕР, що передбачені в частині чотирнадцятій статті 11 Закону про ПВК/ФТ, у разі повторного встановлення ділових відносин.

Водночас звертаємо увагу, що згідно з абзацами шостим, сьомим частини чотирнадцятої статті 11 Закону про ПВК/ФТ обсяг дій СПФМ щодо заходів, визначених пунктами 2–4 цієї частини, має бути пропорційним ризику ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) з клієнтом.

СПФМ повинен забезпечити належне застосування ризик-орієнтованого підходу під час обслуговування клієнтів, які є РЕР, з метою встановлення обґрунтованого рівня ризику діловим відносинам (проведенню фінансової операції без встановлення ділових відносин), унеможливлення безпідставної відмови від здійснення фінансових операцій та/або встановлення (продовження) ділових відносин.

Якщо з дня припинення виконання політично значущою особою визначних публічних функцій минуло більше дванадцяти місяців і фінансові операції, що проводилися такою особою протягом цього часу, становили низький ризик, а також СПФМ не виявлено ознак, що ділові відносини з такою особою становлять ризики, властиві політично значущим особам, такий СПФМ не вживає (припиняє вживати) щодо неї заходів, визначених пунктами 2–4 частини чотирнадцятої статті 11 Закону про ПВК/ФТ (абзац десятий частини чотирнадцятої статті 11 Закону про ПВК/ФТ).

Крім того, звертаємо увагу, що в листі від 06 лютого 2024 року № 25-0005/9103 Національний банк надав роз'яснення та рекомендації щодо застосування ризик-орієнтованого підходу під час обслуговування клієнтів, які належать до категорії РЕР.

Щодо питання 2.3 Листа.

Щодо відображення даних за показниками файлу 2JX “Дані з питань фінансового моніторингу” (далі – файл 2JX)³, реєстр⁴ та правила/особливості формування показників (далі – Правила)⁵ за яким розміщені на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку⁶, повідомляємо таке.

Відповідно до Правил у показнику:

³ Формується відповідно до Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України, затверджених постановою Правління Національного банку України від 13 листопада 2018 року № 120 (зі змінами), подається відповідно до Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України в умовах особливого періоду, затверджених постановою Правління Національного банку України від 18 грудня 2018 року № 140 (зі змінами).

⁴ Файл “Registry_2JX.xlsx”.

⁵ Файл “Description_2JX.docx”.

⁶ У розділі “Статистика/Організація статистичної звітності/Реєстр показників статистичної звітності/2.3. Перелік файлів з показниками статистичної звітності, що подаються небанківськими фінансовими установами з питань фінансового моніторингу”.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

25-0005/49406

від 27.06.2024 19:47

A2J031⁷ зазначається інформація про загальні обсяги здійснених операцій протягом звітного кварталу за дорученням та/або на користь клієнтів – фізичних осіб та фізичних осіб-підприємців небанківської установи-СПФМ, щодо яких небанківською установою-СПФМ до моменту здійснення операції (операцій) встановлено факт належності таких клієнтів до політично значущих осіб, членів їх сімей та осіб, пов'язаних з політично значущими особами та кількість зазначених клієнтів, якими здійснювались операції протягом звітного періоду;

A2J033⁸ зазначається інформація про загальні обсяги здійснених операцій протягом звітного кварталу за дорученням та/або на користь клієнтів небанківської установи-СПФМ, щодо яких небанківською установою-СПФМ до моменту здійснення операції (операцій) встановлено факт належності їх кінцевих бенефіціарних власників до політично значущих осіб, членів їх сімей та осіб, пов'язаних з політично значущими особами, та кількість зазначених клієнтів, якими здійснювались операції протягом звітного періоду;

A2J042⁹ зазначається інформація про кількість клієнтів небанківської установи-СПФМ, щодо яких небанківською установою-СПФМ ужиті заходи належної перевірки клієнта відповідно до законодавства у сфері ПВК/ФТ та встановлено факт їх належності до національних, іноземних публічних діячів та до діячів, які виконують публічні функції в міжнародних організаціях, їх членів сімей та осіб, пов'язаних з такими політично значущими особами, а також клієнтів, КБВ яких є політично значущі особи, члени їх сімей та особи, пов'язані з політично значущими особами.

Таким чином, установа-СПФМ має зазначати у показниках A2J031, A2J033 та A2J042 файлу 2JX дані про обсяги операцій клієнтів / кількість клієнтів, щодо яких установою-СПФМ **було встановлено** та відповідно до вимог пунктів 14, 20, 21 додатка 1 до Положення № 107 **зафіксовано** факт належності до категорії PER.

Щодо третього питання Листа.

Статтею 58 Конституції України встановлено, що закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Звертаємо увагу, що абзац п'ятий підпункту 1 пункту 4 розділу I Положення про реалізацію спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), затвердженого постановою Правління Національного банку України від 11 травня 2023 року № 65 (зі змінами) (далі – Положення № 65), стосується заборони на встановлення нових ділових відносин із санкційними особами, до яких застосована санкція “інші санкції, що відповідають принципам

⁷ Показник A2J031 “Інформація про операції клієнтів, які належать до політично значущих осіб, членів їх сімей, осіб, пов'язаних з політично значущими особами”.

⁸ Показник A2J033 “Інформація про операції клієнтів, кінцеві бенефіціарні власники яких належать до політично значущих осіб, членів їх сімей, осіб, пов'язаних з політично значущими особами”.

⁹ Показник A2J042 “Кількість клієнтів небанківської установи-СПФМ, які (кінцеві бенефіціарні власники яких) є політично значущими особами, членами їх сімей та особами, пов'язаними з політично значущими особами”.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

25-0005/49406

від 27.06.2024 19:47

їх застосування, встановленим Законом України “Про санкції” (заборона на встановлення ділових контактів)” та не передбачає обов’язку розірвати ділові відносини з діючими клієнтами.

Водночас згідно з частиною другою статті 6 Закону України “Про санкції”, закони та інші нормативно-правові акти України діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

Отже, якщо до особи застосована санкція “зупинення виконання економічних та фінансових зобов’язань”, страховику з урахуванням вимог пункту 31 розділу III Положення № 65 заборонено здійснювати фінансові операції від власного імені за свій рахунок на користь санкційних осіб, до яких застосовано “зупинення виконання економічних та фінансових зобов’язань” (у частині виконання економічних та фінансових зобов’язань), у тому числі виплачувати страхувальнику викупну суму протягом строку дії санкцій.

Заступник Голови

Дмитро ОЛІЙНИК

Щербак Оксана
(044) 2301895

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

25-0005/49406

від 27.06.2024 19:47